

PRIMLJENO: 22. 12. 2025. GOD.

KLASIFIKACIONI  
BROJ: 23-3/25-20

VEZA:

EPA: 790xxviii

SKRAĆENICA: PRILOG:

**SKUPŠTINA CRNE GORE**

**Predsjedniku**

Na osnovu člana 93 stav 1 Ustava Crne Gore i odredaba člana 130 i 131 Poslovnika Skupštine Crne Gore, podnosimo **PREDLOG ZAKONA O UPOTREBI ZNAKOVNOG JEZIKA**, radi stavljanja u skupštinsku proceduru.

Za predstavnika predlagača Predloga zakona određen je prof. dr Elvir Zvrko.

**Klub poslanika Demokratska partija socijalista (DPS)**

1. Andrija Nikolić  
*Andrija Nikolic*
2. Danijel Zivković  
*Danijel Zivkovic*
3. Nermin Abdić  
*Nermin Abdic*
4. Oskar Huter  
*Oskar Huter*
5. Aleksandra Vuković-Kuč  
*Aleksandra Vukovic-Kuc*
6. Iyan Vuković  
*Ivan Vukovic*
7. Jeyto Eraković  
*Jeyto Erakovic*
8. Abaz Dizdarević  
*Abaz Dizdarevic*
9. Sonja Popović  
*Sonja Popovic*
10. Nikola Milović  
*Nikola Milovic*
11. Zoja Bojanić-Lalović  
*Zoja Bojanic-Lalovic*
12. Nikola Rakočević  
*Nikola Rakocovic*
13. Mihailo Anđušić  
*Mihailo Andusic*
14. Aleksandra Despotović  
*Aleksandra Despotovic*
15. Elvir Zvrko  
*Elvir Zvrko*
16. Nela Sayković-Vukčević  
*Nela Saykovic-Vukcevic*

## **ZAKON O UPOTREBI ZNAKOVNOG JEZIKA**

### **I OSNOVNE ODREDBE**

#### **Predmet zakona**

##### **Član 1**

Ovim zakonom uređuje se upotreba znakovnog jezika, odnosno, pravo na učenje znakovnog jezika i pravo na korišćenje usluge tumača za znakovni jezik, način korišćenja usluge tumača za znakovni jezik, mjere za podsticanje primjene i unapređenje upotrebe znakovnog jezika kroz informisanje i obrazovanje na znakovnom jeziku i druga pitanja od značaja za upotrebu znakovnog jezika.

#### **Načela**

##### **Član 2**

Ostvarivanje, uživanje i zaštita ustavom zagaranovanih ljudskih prava gluvih lica koja su uređena ovim zakonom zasniva se na načelima:

- 1) zabrane diskriminacije;
- 2) poštovanju ljudskih prava, ličnog integriteta i dostojanstva;
- 3) ostvarivanja prava na donošenje sopstvenih odluka i samostalnost;
- 4) puno i efektivno učešće i uključenost u sve oblasti društvenog života;
- 5) uključivanja u sve procese u kojima se odlučuje o njihovim pravima i obavezama;
- 6) jednakosti u ostvarivanju prava i obaveza sa drugim licima; i
- 7) poštovanju i uvažavanju različitosti u svim oblastima života.

#### **Značenje izraza**

##### **Član 3**

Pojedini izrazi upotrijebljeni u ovom zakonu imaju sljedeće značenje:

- 1) znakovni jezik predstavlja prirodni vizuelno-manuelni oblik komunikacije gluvih lica, koji ima sopstvenu gramatiku, fonologiju, morfologiju i sintaksu i ima status jezika u službenoj upotrebi u oblastima obrazovanja, zdravstva, pravosuđa, javne uprave, medija, političkog života i zapošljavanja;
- 2) gluvo lice je lice sa oštećenjem sluha kod kojeg je, zbog funkcionalnih oštećenja, komunikacija govorom otežana ili ne postoji;
- 3) tumač za znakovni jezik je lice koje je stručno osposobljeno za prevođenje sa govornog jezika na znakovni jezik i sa znakovnog jezika na govorni jezik;

- 4) poslodavac je domaće ili strano, odnosno dio stranog pravnog lica ili fizičko lice sa kojim gluvo lice razgovara za posao, kod kojeg ima zasnovan radni odnos, odnosno kod kojeg je radno angažovano po nekom od osnova koji su predviđeni zakonom.

### **Upotreba rodno osjetljivog jezika**

#### **Član 4**

Izrazi koji se u ovom zakonu koriste za fizička lica u muškom rodu podrazumijevaju iste izraze u ženskom rodu.

## **II UPOTREBA ZNAKOVNOG JEZIKA**

### **Pravo na upotrebu znakovnog jezika**

#### **Član 5**

Pravo na upotrebu znakovnog jezika je pravo gluvog lica na učenje znakovnog jezika i pravo na korišćenje usluge tumača za znakovni jezik.

Niko ne može gluvom licu ograničiti pravo na upotrebu znakovnog jezika.

Gluvo dijete ima pravo da uči i koristi znakovni jezik, a roditelj ili staratelj ne može mu ta prava uskratiti.

### **Učenje znakovnog jezika**

#### **Član 6**

Učenje znakovnog jezika organizuju ustanove obrazovanja i vaspitanja, ustanove obrazovanja odraslih, udruženja gluvih osoba i druga udruženja u skladu sa programom koji je prilagođen potrebama i mogućnostima gluvih lica.

Program iz stava 1 ovog člana donosi organ državne uprave nadležan za poslove prosvjete uz saglasnost organa državne uprave nadležanog za poslove socijalne i dječje zaštite.

### **Tumači za znakovni jezik**

#### **Član 7**

Stručno osposobljavanje tumača za znakovni jezik sprovodi se u skladu sa programom koji donosi organ državne uprave nadležan za poslove prosvjete uz saglasnost organa državne uprave nadležanog za poslove socijalne i dječje zaštite.

Nakon postupka stručnog osposobljavanja kandidati polažu ispit za tumača na kojem se vrši provjera poznavanja znakovnog jezika.



Ispit za tumača se polaže pred komisijom koju, po potrebi, obrazuje organ državne uprave nadležan za poslove prosvjete koju čine tri člana od kojih se jedan član imenuje na predlog Saveza gluvih i nagluvih Crne Gore (u daljem tekstu: Savez).

Kandidati koji su položili ispit za tumača upisuju se u evidenciju tumača za znakovni jezik koju vodi organ državne uprave nadležan za poslove socijalne i dječje zaštite.

Postupak i način polaganja ispita iz stava 2 ovog člana, visinu troškova ispita, kao i sadržinu i način vođenja evidencije iz stava 4 ovog člana, prava na nagrade i naknade za prevođenje i brisanja iz evidencije, propisuje organ državne uprave nadležan za poslove socijalne i dječje zaštite.

### **Korišćenje usluga tumača za znakovni jezik**

#### **Član 8**

Gluvo lice koje koristi znakovni jezik, a koje nije u mogućnosti da na osnovu drugog oblika komunikacije ostvari pravo ili izvrši obavezu, ima pravo na korišćenje usluge tumača za znakovni jezik.

Korišćenje usluga tumača za znakovni jezik obezbjeđuje se neposrednim angažovanjem tumača za znakovni jezik ili na drugi način prihvatljiv gluvom licu od strane Saveza.

### **Upotreba znakovnog jezika pred nadležnim organima**

#### **Član 9**

Gluvo lice ima pravo da koristi znakovni jezik pred državnim organima, organima lokalne samouprave, kao i drugim organima, organizacijama i pravnim licima kojima je povjereno vršenje javnih ovlašćenja (u daljem tekstu: nadležni organi).

Nadležni organi su dužni da obezbijede tumača za znakovni jezik bez odlaganja i bez troškova za korisnika.

### **Upotreba znakovnog jezika u političkom životu**

#### **Član 10**

Gluvo lice ima pravo da koristi znakovni jezik u političkom životu.

Politički život iz stava 1 ovog člana podrazumijeva prisustvo na sjednicama Skupštine Crne Gore, Skupštine Glavnog grada, Skupštine Prijestonice, skupština opština, radnih tijela, komisija, javne rasprave, konferencije za medije i drugim sjednicama i sastancima u organizaciji organa javne vlasti.

## **Upotreba znakovnog jezika u ustanovama obrazovanja**

### **Član 11**

Gluvo lice ima pravo da koristi znakovni jezik u vaspitno-obrazovnim ustanovama.

Obrazovne ustanove na svim nivoima dužne su da gluvim učenicima i studentima obezbijede:

- izvođenje nastave na znakovnom jeziku ili uz tumača za znakovni jezik,
- pristup ispitima, nastavnim materijalima i stručnoj praksi,
- prilagođene nastavne sadržaje, individualni obrazovni plan (IOP),
- korišćenje asistivne tehnologije i digitalnih materijala sa titlom i/ili prevodom.

## **Upotreba znakovnog jezika kod poslodavca**

### **Član 12**

Gluvo lice ima pravo da koristi znakovni jezik kod poslodavca u procesu zapošljavanja i rada.

Gluvo lice ima pravo na usluge tumača za znakovni jezik tokom razgovora za posao, zaključivanja ili prestanka radnog odnosa, stručnog osposobljavanja i usavršavanja, radnih sastanaka i drugih komunikacija važnih za proces rada.

## **Upotreba znakovnog jezika u medijima**

### **Član 13**

Nacionalni javni emiter i drugi pružaoci javnih audiovizuelnih usluga dužni su da obezbijede pristupačnost sadržaja gluvim licima u informativnim emisijama, hitnim i kriznim obavještenjima, programima od javnog interesa, političkim i izbornim emisijama, dječijem i edukativnom programu.

Pristup se obezbjeđuje uslugama tumača za znakovni jezik, titlovanjem u realnom vremenu ili drugim vizuelno pristupačnim modalitetima.

## **Komunikacija u kriznim i vanrednim situacijama**

### **Član 14**

Za obavještenja, obraćanja i upozorenja nadležnih organa u slučaju ratnog stanja, vanrednog stanja i drugih rizika i prijetnji po bezbjednost, život i zdravlje većeg broja ljudi i ugroženosti materijalnih dobara u većem obimu i mjerama za zaštitu od njihovih posljedica, mora se obezbijediti prevod govornog na znakovni jezik kroz jasno vidljiv kadar tumača tokom prenosa.

Nijedna informacija koja može uticati na život ili zdravlje ljudi ne smije biti objavljena bez obezbjeđene pristupačnosti gluvim licima.

### **III OBEZBJEĐIVANJE USLUGE TUMAČA I FINANSIRANJE**

#### **Usluga tumača preko Saveza gluvi i nagluvi Crne Gore**

##### **Član 15**

Gluvo lice ostvaruje pravo na usluge tumača za znakovni jezik podnošenjem zahtjeva Savezu.

Uslugu tumača iz stava 1 ovog člana Savez obezbjeđuje preko tumača za znakovni jezik koji obavlja uslugu na području najbližem teritoriji na kojoj gluvo lice ima prebivalište.

#### **Usluge tumača za znakovni jezik kod poslodavca**

##### **Član 16**

Sredstva za usluge tumača za znakovni jezik iz člana 12 ovog zakona, Savezu se obezbjeđuju u Budžetu Crne Gore.

#### **Usluge tumača za znakovni jezik od strane nadležnih organa**

##### **Član 17**

Ako Savez ne može obezbijediti usluge tumača za znakovni jezik, nadležni organ pred kojim korisnik ostvaruje pravo ili ispunjava obavezu je dužan da obezbijedi tumača za znakovni jezik i da snosi troškove usluge.

#### **Obezbjedivanje sredstava za upotrebu usluge tumača za znakovni jezik**

##### **Član 18**

Sredstva za upotrebu usluge tumača za znakovni jezik od strane Saveza obezbjeđuju se iz:

- Budžeta Crne Gore;
- budžeta jedinica lokalne samouprave;
- donacija, projekata;
- drugih izvora, u skladu sa zakonom.

Zahtjev za dodjelu budžetskih sredstava iz stava 1 ovog člana Savez je dužan da podnese Ministarstvu finansija do 15. maja tekuće, za narednu godinu.

### **IV MJERE ZA UNAPREĐENJE UPOTREBE ZNAKOVNOG JEZIKA**

#### **Podsticanje primjene znakovnog jezika na elektronskim medijima**

##### **Član 19**



Pružaoци medijskih usluga dužni su da rade na stvaranju uslova za praćenje audiovizuelnih medijskih usluga putem tumača za znakovni jezik ili primjenom tehnika prihvatljivih gluvom licu u najvećoj mogućoj mjeri, obezbjeđivanjem dnevnog praćenja dostupnog programa i sadržaja.

### **Podsticanje primjene znakovnog jezika putem telekomunikacionih usluga**

#### **Član 20**

Pružaoци telekomunikacionih usluga dužni su da rade na obezbjeđivanju korišćenja usluga univerzalnog servisa, radi osiguranja jednakih mogućnosti za pristup telekomunikacionim uslugama, u skladu sa zakonom.

### **Podsticanje primjene znakovnog jezika u javnom sektoru**

#### **Član 21**

Državni organi, organi državne uprave, organi jedinica lokalne samouprave, obrazovne, ustanove kulture, javna preduzeća i druga pravna lica koja vrše javna ovlašćenja, dužni su da razvijaju mogućnosti za obezbjeđivanje brze i efikasne usluge u odnosu na potrebe gluvih lica, preduzimaju mjera u cilju promovisanja znakovnog jezika, podsticanja primjene i unapređenja upotrebe znakovnog jezika.

Poslovi iz stava 1. ovog člana obavljaju se u saradnji sa Savezom i drugim udruženjima koja se bave zaštitom interesa gluvih lica.

### **Unapređenje, razvoj i standardizacija**

#### **Član 22**

Organ državne uprave nadležan za poslove prosvjete i organ državne uprave nadležan za poslove socijalne i dječje zaštite, u saradnji sa Savezom i drugim udruženjima koja se bave zaštitom interesa gluvih lica, preduzimaju mjere u cilju:

- standardizacije znakovnog jezika;
- razvoja i naučnog istraživanja znakovnog jezika;
- razvoja mreže tumača za znakovni jezik;
- unapređenja sistema obuke i licenciranja tumača za znakovni jezik;
- promocije znakovnog jezika kao dijela kulturnog i jezičkog identiteta zajednice gluvih lica;
- razvoja digitalnih i tehnoloških rješenja koja olakšavaju pristup komunikaciji.

### **V NADZOR**

#### **Član 23**

Nadzor nad sprovođenjem ovog zakona vrši organ državne uprave nadležan za poslove socijalne i dječje zaštite, u saradnji sa nadležnim inspekcijama.



Vlada je dužna da jednom godišnje podnese Skupštini Crne Gore izvještaj o primjeni ovog zakona.

## **VI KAZNE ODREDBE**

### **Član 24**

Novčanom kaznom od 500 eura do 5000 eura kazniće se za prekršaj pravno lice koje zabrani ili onemogući:

- 1) korišćenje znakovnog jezika pred nadležnim organima i uslugu tumača za znakovni jezik pred nadležnim organima (član 9);
- 2) korišćenje znakovnog jezika u političkom životu i uslugu tumača za znakovni jezik u političkom životu (član 10);
- 3) korišćenje znakovnog jezika u ustanovama obrazovanja i uslugu tumača za znakovni jezik u ustanovama obrazovanja (član 11);
- 4) korišćenje znakovnog jezika kod poslodavca i uslugu tumača za znakovni jezik kod poslodavca (član 12);
- 5) korišćenje znakovnog jezika u medijima i uslugu tumača za znakovni jezik u medijima (član 13).

Za prekršaj iz stava 1 ovog člana kazniće se i odgovorno lice u pravnom licu, odgovorno lice u državnom organu, organu državne uprave i organu jedinice lokalne samouprave novčanom kaznom od 250 eura do 1.000 eura.

Za prekršaj iz stava 1 ovog člana kazniće se preduzetnik novčanom kaznom od 500 eura do 2.000 eura.

## **VII PRELAZNE I ZAVRŠNE ODREDBE**

### **Član 25**

Organ državne uprave nadležan za poslove prosvjete donosi Program učenja znakovnog jezika u roku od šest mjeseci od dana stupanja na snagu ovog zakona.

Podzakonski akt iz člana 7 stav 5 ovog zakona donijeće se u roku od 90 dana od dana stupanja na snagu ovog zakona.

### **Član 26**

Savez je dužan da uspostavi evidenciju iz člana 7 stav 4 ovog zakona u roku od 60 dana od dana stupanja na snagu podzakonskog akta iz člana 7 stav 5 ovog zakona.

### **Član 27**

Ovaj zakon stupa na snagu osmog dana od dana objavljivanja u „Službenom listu Crne Gore“.

## O B R A Z L O Ž E N J E

### I USTAVNI OSNOV ZA DONOŠENJE ZAKONA

Ustavni osnov za donošenje Zakona o upotrebi znakovnog jezika sadržan je u članu 16 stav 1 tačka 1 Ustava Crne Gore, kojim je propisano da se zakonom u skladu sa Ustavom uređuje način ostvarivanja ljudskih prava i sloboda, kada je to neophodno za njihovo ostvarivanje.

### II RAZLOZI ZA DONOŠENJE ZAKONA

Razlozi za donošenje ovog zakona su višestruki i od suštinskog društvenog značaja.

Crna Gora je među rijetkim državama regiona koje nemaju poseban zakon o upotrebi znakovnog jezika, iako u zemlji živi preko 16.000 građana sa oštećenjem sluha, od kojih oko 1.000 koristi znakovni jezik kao primarni način komunikacije.

Ustav Crne Gore garantuje zabranu diskriminacije, jednakost svih građana pred zakonom, pravo na ljudsko dostojanstvo, obrazovanje, rad, zdravstvenu i socijalnu zaštitu, kao i pravo na informisanje. Takođe, odredbom člana 68 Ustava jemči se posebna zaštita lica sa invaliditetom, dok se odredbom člana 62 Zakona o socijalnoj i dječjoj zaštiti kao jedna od usluga podrške za život u zajednici utvrđuje i tumačenje i prevođenje na znakovni jezik. Zakonom o zabrani diskriminacije lica sa invaliditetom zabranjena je diskriminacija lica sa invaliditetom i grupe lica sa invaliditetom po bilo kom osnovu, kao i svaki oblik diskriminacije po osnovu invaliditeta, u javnom i privatnom sektoru.

I pored postojanja opštih antidiskriminacionih propisa, do sada u pravnom sistemu Crne Gore nije postojao poseban, sistemski zakon koji uređuje status znakovnog jezika, prava korisnika i obaveze države, što je stvaralo pravnu prazninu i neujednačenu praksu, a u krajnjem i diskriminaciju ove populacije.

U važećem pravnom poretku: znakovni jezik nije normativno priznat kao poseban jezik, ne postoje jasne obaveze institucija, ne postoji sistem licenciranja, evidencije i kontrole tumača, ne postoji stabilan i predvidiv način finansiranja ovih usluga. Posljedica toga je stanje u kojem su prava gluhih i nagluhih osoba nesigurna, neujednačena i zavisna od dobre volje pojedinaca ili projekata, što je suprotno osnovnim principima pravne države. Bez zakonske obaveze obezbjeđivanja tumača gluve osobe ne mogu ravnopravno učestvovati u sudskim postupcima, ne mogu efikasno iznijeti svoju odbranu, ne razumiju u potpunosti tok postupka, presude i pravne posljedice. Na ovaj način se dovodi u pitanje pravo na pravično suđenje, pravo na djelotvoran pravni lijek, pravo na jednak pristup pravdi.

U zdravstvenim ustanovama bez zakonski obaveznog tumača pacijent često ne razumije svoju dijagnozu, ne može dati informisani pristanak na liječenje, ne razumije u potpunosti terapiju i moguće rizike, zdravstveni radnici nemaju pouzdanu komunikaciju sa pacijentom. Time se direktno ugrožava bezbjednost pacijenata, povećava rizik od medicinskih grešaka, narušava povjerenje između pacijenta i zdravstvenog sistema. Bez systemske podrške djeca sa oštećenjem sluha često nemaju adekvatne uslove za puno uključivanje u obrazovni proces, izostaju asistenti, prevodioci i prilagođeni nastavni materijali, smanjuju se mogućnosti za nastavak školovanja i profesionalno napredovanje. To



dugoročno dovodi do nižeg nivoa obrazovanja, veće nezaposlenosti, veće zavisnosti od sistema socijalne zaštite. Ovakvo stanje nije u skladu sa standardima savremene pravne države.

Donošenjem zakona stvaraju se uslovi za ravnopravno obrazovanje i realne šanse za zapošljavanje. Bez zakonske obaveze prevođenja informacija na znakovni jezik gluve osobe su isključene iz redovnog informisanja, otežano im je praćenje političkog i društvenog života, nijesu ravnopravni učesnici u izbornim procesima i javnim raspravama. Time se faktički ograničava pravo na informisanje, pravo na slobodno formiranje mišljenja, pravo na učešće u javnom životu.

Donošenje Zakona ima snažne pozitivne efekte smanjenje socijalne isključenosti, povećanje zapošljivosti, jačanje ekonomske samostalnosti korisnika znakovnog jezika, smanjenje dugoročnog opterećenja sistema socijalne zaštite, jačanje povjerenja u institucije. Zbog svega navedenog donošenje predloženog zakona nije samo socijalna mjera, već strateška investicija u ljudski kapital i društvenu stabilnost. Svaka zaposlena osoba iz ove populacije smanjuje budžetski teret socijalne zaštite i istovremeno povećava poreske prihode. Dugoročno, zakon ima i pozitivan fiskalni bilans.

Zakon o znakovnom jeziku je neophodan jer uklanja sistemsku diskriminaciju, obezbjeđuje pravnu sigurnost, štiti pravo na pravično suđenje, unapređuje bezbjednost zdravstvene zaštite, omogućava ravnopravno obrazovanje i zapošljavanje, garantuje pristup informacijama, sprovodi ustavne i međunarodne obaveze, usklađuje državu sa evropskim standardima. Zakon direktno utiče na hiljade građana, a indirektno i na njihove porodice, obrazovne ustanove, sudove, zdravstveni sistem i organe uprave.

U postojećem stanju ne postoji posebna budžetska linija za usluge tumača znakovnog jezika. Angažovanje se vrši povremeno, projektno, putem nevladinog sektora ili o trošku samih korisnika. Posljedice takvog sistema su neujednačena dostupnost usluge, finansijsko opterećenje porodica, potpuna zavisnost od donacija i projekata, nepostojanje standarda i kontrole kvaliteta. Zakon prvi put uvodi stalnu, obaveznu i budžetski planiranu uslugu.

### **III USAGLAŠENOST SA PRAVNOM TEKOVINOM EU I POTVRĐENIM MEĐUNARODNIM KONVENCIJAMA**

Konvencijom Ujedinjenih nacija o pravima lica sa invaliditetom, koju je Crna Gora ratifikovala 2009. godine, države potpisnice se obavezuju da će obezbijediti punu dostupnost komunikacije, informacija, obrazovanja, rada, pravosuđa i učešća u javnom i političkom životu osobama sa invaliditetom.

Da bi ostvarile ovaj cilj, države potpisnice su se obavezale da preduzmu odgovarajuće mjere koje će između ostalog olakšati učenje gestovnog jezika i promovisanje lingvističkog identiteta zajednice gluvih lica, osigurati da se obrazovanje lica, a naročito djece koja su gluva, slijepa ili slijepogluva vrši na jezicima i oblicima komunikacije koji su najprimjereniji i u okruženju koje osigurava maksimalan akademski i društveni razvoj, ali i preduzeti druge odgovarajuće mjere za podizanje nivoa svijesti o invalidnosti, upotrebom odgovarajućih augmentativnih i alternativnih načina, sredstava i formata komunikacije, obrazovnih tehnika i materijala radi podrške lica sa invaliditetom.

Slični zakoni postoje u Sloveniji (2002), Mađarskoj (2009), Poljskoj (2011), Hrvatskoj (2015), Srbiji (2015), Rumuniji (2020), Bugarskoj (2021), Holandiji (2021).

Zakon je u skladu sa:

- Konvencijom UN o pravima osoba sa invaliditetom (CRPD), čl. 9, 21 i 24
- Opštim komentarom br. 2 Komiteta CRPD o pristupačnosti
- EU Direktiva 2010/13/EU – Audiovizuelne medijske usluge
- Direktiva EU 2016/2102 o pristupačnosti web sadržaja
- Standard EN 17161:2019 (pristupačnost i inkluzija)
- EU Disability Strategy 2021–2030

Time Crna Gora jača usklađenost u procesima pristupanja EU kroz poglavlja:

- Poglavlje 23 (pravosuđe i ljudska prava)
- Poglavlje 19 (socijalna politika i zapošljavanje)
- Poglavlje 10 (informatičko društvo i mediji)

#### **IV OBJAŠNJENJE OSNOVNIH PRAVNIH INSTITUTA**

Osnovnim odredbama ovog Predloga (čl.1-4) se preciziraju predmet zakona, definicije ključnih pojmova i načela na kojima se zasniva ostvarivanje, uživanje i zaštita ustavom zagarantovanih ljudskih prava gluvih lica. Tumač za znakovni jezik je definisano kao lice koje je stručno osposobljeno za prevođenje sa govornog jezika na znakovni jezik i sa znakovnog jezika na govorni jezik.

Odredbama čl. 5-14 propisuju se zakonski uslovi za ostvarenje prava na upotrebu i učenje znakovnog jezika, kao na korišćenje usluga tumača za znakovni jezik pred nadležnim organima, u političkom životu, ustanovama obrazovanja, kod poslodavca, u medijima, u komunikaciji u kriznim i vanrednim situacijama.

Ovim odredbama posebno se štiti pravo gluvog djeteta na učenje i korišćenje znakovnog jezika, koje roditelj ili staratelj ne može ograničiti, a čime se obezbjeđuje rana inkluzija, ravnopravan pristup obrazovanju i puna društvena integracija.

Čl. 15-18 Predloga zakona se propisuje na koji način gluve osobe ostvaruju pravo na usluge tumača za znakovni jezik i kako se obezbjeđuju sredstva za ostvarivanje toga prava. Na ovaj način se obezbjeđuje da pravo na pristupačnu komunikaciju bude stvarno, a ne formalno, i da gluve osobe ravnopravno ostvaruju svoja, zakonom utvrđena prava i ispunjavaju obaveze u svim ključnim oblastima društva. Posebnu ulogu u ostvarivanju prava na usluge tumača gluvim licima ima Savez gluvih i nagluvih Crne Gore, kao organizacija koja se bavi unapređenjem i zaštitom prava ove kategorije stanovništva. Iz navedenog razloga je i definisano da se pravo na usluge tumača za znakovni jezik ostvaruje podnošenjem zahtjeva Savezu koji ostvarivanje ovog prava obezbjeđuje preko tumača koji obavlja uslugu na području najbližem teritoriji na kojoj gluvo lice ima prebivalište. Ovim odredbama uređuje i pitanje obezbjeđivanja sredstava za upotrebu usluge tumača za znakovni jezik od strane Saveza, tako što je propisano da se sredstva obezbjeđuju iz: Budžeta Crne Gore; budžeta jedinica lokalne samouprave; donacija, projekata i drugih izvora, u skladu sa zakonom.



Da bi se obezbijedila potpunija integracija ovih lica i podrška društva za život u zajednici Predlogom zakona je bilo potrebno propisati i mjere za podsticanje primjene znakovnog jezika na elektronskim medijima, putem telekomunikacionih usluga i u javnom sektoru (čl. 19-21). Takođe, propisane su i posebne mjere iz nadležnosti organa državne uprave nadležanog za poslove prosvjete i organa državne uprave nadležanog za poslove socijalne i dječje zaštite koje se sprovode u saradnji sa Savezom i drugim udruženjima koja se bave zaštitom interesa gluvih lica, a koje su usmjerene na unapređenje, razvoj i standardizaciju znakovnog jezika (član 22).

Odredbama člana 23 Predloga zakona propisano je da nadzor nad sprovođenjem ovog zakona vrši organ državne uprave nadležan za poslove socijalne i dječje zaštite, u saradnji sa nadležnim inspekcijama i propisana obaveza Vlade da jednom godišnje podnese Skupštini Crne Gore izvještaj o primjeni ovog zakona.

Odredbama člana 24 Predloga zakona su propisane novčane kazne za pravno lice koje zabrani ili onemogući korišćenje znakovnog jezika i uslugu tumača za znakovni jezik, novčane kazne za odgovorna lica u pravnim licima i poslodavaca u vezi sa kršenjem odredbi ovog zakona. Cilj ovih odredbi nije represija, već preventivno djelovanje, podsticanje institucija i privrednih subjekata na poštovanje prava gluvih osoba, obezbjeđivanje uslova za ostvarenje prava na upotrebu znakovnog jezika. Visina kazni je određena srazmjerno kaznama propisanim odredbama Zakona o socijalnoj i dječjoj zaštiti što znači da je usklađena sa domaćom prekršajnom praksom i postavljena tako da ima efikasan odvraćajući efekat.

Prelaznim i završnim odredbama (čl. 25, 26 i 27) su utvrđeni rokovi organu državne uprave nadležnom za poslove prosvjete da donose Program učenja znakovnog jezika u roku od šest mjeseci od dana stupanja na snagu zakona. Organu državne uprave nadležnom za poslove socijalne i dječje zaštite propisan je rok od 90 dana od dana stupanja na snagu zakona za donošenje podzakonskog akta iz člana 7 stav 5. Rok Savezu za uspostavljanje evidencije je 60 dana od dana stupanja na snagu podzakonskog akta iz člana 7 stav 4 ovog zakona.

Stupanje zakona na snagu je predviđeno osmog dana od dana objavljivanja u Službenom listu Crne Gore (član 27).

## **V PROCJENA FINANSIJSKIH SREDSTAVA ZA SPROVOĐENJE ZAKONA**

Za primjenu Zakona o upotrebi znakovnog jezika potrebno je obezbijediti sredstva iz Budžeta Crne Gore i budžeta jedinica lokalne samouprave.

Procjena troškova se zasniva na sljedećim parametrima: prosječna cijena sata tumačenja u regionu iznosi 20–35 eura, pretpostavlja se da je minimalan godišnji fond od 10.000–15.000 sati potreban za realizaciju usluga pred državnim organima, sudovima, zdravstvenim ustanovama, organima lokalne samouprave, obrazovnim ustanovama i medijima. Procjenjuje se da ukupan godišnji trošak za osnovne tumačke usluge iznosi od 250.000 do 450.000 eura. Uspostavljanje i vođenje evidencije tumača, administracija Saveza i obuke zahtijevaju dodatnih 50.000 – 80.000 eura godišnje. Lokalni nivo bi u prosjeku snosio oko 10–20% ukupnih troškova.

Ukupna procjena finansijskog efekta iznosi 300.000 – 500.000 eura godišnje, sa mogućnošću smanjenja troškova nakon početnih faza implementacije.

Međutim, očekuju se dugoročne uštede u budžetu, kroz: smanjenje troškova socijalnih transfera, povećanje zaposlenosti osoba sa oštećenjem sluha, smanjenje budžetskog opterećenja u zdravstvenom sistemu (kroz bolju komunikaciju i manje medicinskih grešaka), smanjenje troškova sudskih postupaka izazvanih neadekvatnom komunikacijom. Dakle, zakon ima kratkoročni fiskalni trošak i dugoročno pozitivan neto efekat po budžet.